

Τεύχος 36/Καλοκαίρι 2016

ΓΙΑΤΡΕΥΩ

ΠΕΡΙΟΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΤΟΥ ΝΟΣΟΚΟΜΕΙΟΥ ΜΕΤΡΟΠΟΛΙΤΑΝ

Σπονδυλοπλαστική
και κυφοπλαστική

Πρόπτωση της
μιτροειδούς βαλβίδας

Γυναίκα
και Καλοκαίρι

Πώς να απαλλαγείτε
από το κότσι

**ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ
ΚΑΙ ΔΕΡΜΑ**

**ΟΤΑΝ ΚΑΙ ...
ΤΟ ΛΕΠΤΟ ΕΧΕΙ ΑΞΙΑ**

**ΣΤΟ ΜΕΤΡΟΠΟΛΙΤΑΝ:
ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΗΓΜΕΝΗΣ
ΟΓΚΟΛΟΓΙΚΗΣ ΑΠΕΙΚΟΝΙΣΗΣ**

ΑΝΑΙΣΘΗΣΙΑ: ΤΟ ΜΕΓΑΛΟ ΔΩΡΟ ΤΗΣ ΟΔΟΝΤΙΑΤΡΙΚΗΣ

“Ιητρική δε πάντα πάλαι υπάρχει...”
Ιπποκράτης

Παρά το γεγονός ότι διάφορα υπνωτικά φάρμακα είχαν χρησιμοποιηθεί από την αρχαιότητα για την πρόκληση αναισθησίας, εν τούτοις το 19ο αιώνα οι εγχειρήσεις διενεργούνταν συνήθως με τη χορήγηση αλκοόλ, κατά τρόπο συχνά επώδυνο και βασανιστικό για τους ασθενείς

Γράφει
 ο Δρ **Αναστάσιος Ι. Μυλωνάς**
 Στοματικός και Γναθοπροσωπικός
 Χειρουργός, Διδάκτωρ Οδοντιατρικής και
 Ιατρικής Σχολής Πανεπιστημίου Αθηνών,
 Ιστορικός της Ιατρικής, Αν. Διευθυντής
 Στοματικής και Γναθοπροσωπικής
 Χειρουργικής Κλινικής στο Metropolitan

Ο όρος αναισθησία, αναφέρεται στην αρχαία ελληνική γραμματεία με τη σημερινή έννοια της έλλειψης αισθήσεως ή αντιλήψεως και άλγους, από τον Πλάτωνα (Τίμαιος 52B & 74E), τον Αριστοτέλη (Ηθικά Νικομάχεια 2, 6.3, 7, 8, 11), το Διοσκορίδη και τον Αρεταίο (Περί αιτιών και σημείων οξέων παθών, βιβλ. Α', κεφ. ε'). Στη σύγχρονη ιατρική ορολογία των νεοτέρων χρόνων εισήχθη από τον Αμερικανό καθηγητή της Ανατομίας και Πρύτανη της Ιατρικής Σχολής του Πανεπιστημίου Harvard της Βοστώνης Oliver Wendell Holmes (1809-1894) (Εικ. 1). Παρά το γεγονός ότι διάφορα υπνωτικά φάρμακα είχαν χρησιμοποιηθεί από την αρχαιότητα για την πρόκληση αναισθησίας, όπως

το νηπενθές του Ομήρου (μήκων η υπνοφόρος-όπιο), η ινδική κάνναβις των Σκυθών, διάφορα πώματα που συνιστούσε ο Διοσκορίδης, και αργότερα οι υπνωτικοί σπόγγοι της Σχολής του Salerno και των χειρουργών του Μεσαίωνα, εν τούτοις το 19ο αιώνα οι εγχειρήσεις διενεργούνταν συνήθως με τη χορήγηση αλκοόλ, κατά τρόπο συχνά επώδυνο και βασανιστικό για τους ασθενείς.

Στις 11 Δεκεμβρίου 1844, ένας νεαρός οδοντίατρος από το Hartford του Connecticut των ΗΠΑ, ο Horace Wells (1815-1848) (Εικ. 2), παρακολούθησε μία από τις επιδείξεις του καθηγητή Gardner Quincy Colton (1814-1898) σχετικά με το πρωτοξείδιο του αζώτου (N₂O), το οποίο είχε ανακαλυφθεί το 1772 από

Εικόνα 1. Ο Αμερικανός καθηγητής Ανατομίας Oliver Wendell Holmes (1809-1894).

το διαπρεπή Άγγλο χημικό και κληρικό Joseph Priestley (1733-1804), όντας γνωστό στη συνέχεια ως "ίλαρυντικό αέριο", ή "αέριο του γέλιου", εξαιτίας της ευφορίας και της μειωμένης ευαισθησίας στον πόνο που προκαλούσε η εισπνοή των ατμών του. Ένας από τους εθελοντές στην επίδειξη του καθηγητή Colton ονόματι Cooley, τράβηξε την προσοχή του νεαρού Wells, καθόσον επιστρέφοντας στη θέση του παραπάτησε κι έπεσε από τη σκηνή της επίδειξης, τραυματιζόμενος σοβαρά στην κνήμη του, γεγονός το οποίο δεν του προκάλεσε τον παραμικρό πόνο.

Εικόνα 2. Ο Αμερικανός οδοντίατρος Horace Wells (1815-1848).

Ο Wells ζήτησε από τον Colton να έλθει στο ιατρείο του την επόμενη μέρα με μία φιάλη πρωτοξειδίου του αζώτου, όπου ένας συνάδελφος του Wells, ο οδοντίατρος John Riggs, προέβη σε εξαγωγή ενός από τους γομφίους οδόντες του ίδιου του Wells, αφού είχε προηγουμένως

Εικόνα 3. Ο Αμερικανός οδοντίατρος William T. G. Morton (1819-1868).

εισπνεύσει το αέριο. Μετά την ανάνηψη ο Wells αναφώνησε: «Δεν κατάλαβα παρά μόνο σαν να με τσίμπησε μια βελόνα. Μια καινούργια εποχή ανατέλλει για την εξαγωγή των δοντιών!». Μετά τη

χρησιμοποίηση του πρωτοξειδίου του αζώτου σε λίγους ασθενείς, ο Wells ζήτησε να παρουσιάσει την μεγάλη ανακάλυψή του στο περίφημο Massachusetts General Hospital, που αποτελούσε τότε το πρωτοπόρο ιατρονοσηλευτικό ίδρυμα των ΗΠΑ. Τον Ιανουάριο 1845 ο Wells παρουσιάστηκε ενώπιον της τάξης του περίφημου χειρουργού John Collins Warren (1778-1856) και προέβη στην εξαγωγή ενός δοντιού σε έναν από τους φοιτητές. Δυστυχώς απέσυρε το αέριο ενώ ο ασθενής ήταν ακόμη σε φάση διέγερσης, με αποτέλεσμα ο φοιτητής να κραυγάσει δίνοντας την εντύπωση ότι πόνεσε, παρά δε το γεγονός ότι στη συνέχεια ο φοιτητής επέμενε ότι δεν είχε νοιώσει τίποτα, ο Wells αποδοκιμάστηκε και αποβλήθηκε ταπεινωμένος από την αίθουσα. Απτόητος, ο Wells επέστρεψε στο οδοντιατρείο του και συνέχισε να χρησιμοποιεί το πρωτοξείδιο του αζώτου για τις εξαγωγές δοντιών. Στη συνέχεια συζήτησε τις μελέτες του και μ'έναν πρώην μαθητή του, έναν ασκούμενο οδοντίατρο, τον William T. G. Morton (1819-1868) (Εικ. 3). Ο Morton ήταν παράλληλα φοιτητής της Ιατρικής στη Βοστώνη και ένας από τους καθηγητές του ήταν και ο χημικός Charles Jackson (1805-1880), με τον οποίο και συζήτησε τη νέα μέθοδο αναλγησίας του Horace Wells. Ο Jackson παρά ταύτα πρότεινε στον Morton να δοκιμάσει να πειραματισθεί με τον αιθέρα, καθόσον ο ίδιος ο Jackson συνήθιζε να εισπνέει ατμούς αιθέρα, πέφτοντας συχνά αναισθητος, όπως οι βαρείς πότες, γνωρίζοντας ήδη την ικανότητα του αιθέρα να επιφέρει απώλεια συνείδησης. Μετά τη χορήγηση του φαρμάκου σε μικρά ζώα αλλά επίσης και στον ίδιο του τον εαυτό, ο Morton ήταν έτοιμος να προσπαθήσει να εξαγάγει δόντια χρησιμοποιώντας τον αιθέρα. Η πρώτη του προσπάθεια στις 30 Σεπτεμβρίου 1846, στέφθηκε από πλήρη επιτυχία. Στη συνέχεια ο Morton απευθύνθηκε

στο Δρα Warren, ζητώντας να του δώσει μια ευκαιρία να παρουσιάσει το "νέο" του φάρμακο, το οποίο μυστικά είχε ονομάσει Λήθιον (Letheon), από την ελληνική λέξη "λήθη=λησμονιά". Στις 16 Οκτωβρίου 1846, σχεδόν δύο χρόνια μετά την αποτυχημένη επίδειξη του Wells, ο Morton χορήγησε αναισθησία με αιθέρα, μετά την οποία ο Δρ Warren αφαίρεσε έναν όγκο από τον τράχηλο ενός νεαρού άνδρα ονόματι Gilbert Abbot (Εικ. 4). Στη συνέχεια ο Warren στράφηκε προς το έκπληκτο και σιωπηλό κοινό που παρακολουθούσε αναφωνώντας: "Κύριοι, αυτό δεν είναι απάτη!". Τα νέα σχετικά με αυτή την κοσμοϊστορική ανακάλυψη διαδόθηκαν γρήγορα σ'όλο τον κόσμο, μόλις δε δύο μήνες αργότερα διενεργήθηκε η πρώτη μεγάλη επέμβαση υπό αναισθησία με αιθέρα, στο Λονδίνο από το μεγαλύτερο χειρουργό της Αγγλίας Robert Liston (1794-1847). Στις 21 Δεκεμβρίου 1846 προέβη σε ακρωτηριασμό ποδιού ενώ ο ασθενής κοιμόταν (Εικ. 5). Μετά το τέλος της επέμβασης στράφηκε στο ιατρικό κοινό που παρακολουθούσε λέγοντας:

Εικόνα 4: "Ether Day"- πίνακας του 1882, έργο του Robert Hinckley, που απεικονίζει την πρώτη χειρουργική επέμβαση με χορήγηση αιθέρα ως αναισθητικού. The Francis A. Countway Library of Medicine, Harvard Medical Library/Boston Medical Library, Boston, USA.

"Αυτό το αμερικανικό κόλπο, κύριοι, συντρίβει το μεσημερισμό (υπνωτισμό με την επίδραση ζωικού μαγνητισμού)!". Βέβαια η αναγνώριση της πατρότητας της ανακάλυψης της αναισθησίας, όπως δυστυχώς συνέβη στο μακρύ διάβα της ιατρικής επιστήμης και σε άλλες περιπτώσεις ιατρικών ανακαλύψεων, καινοτόμων ιδεών και νέων μεθόδων, σημάδευτηκε από σφοδρές αντιπαραθέσεις, αμφισβητήσεις και τραγικές καταλήξεις. Όταν το Κογκρέσο των ΗΠΑ ψήφισε για την απονομή ενός χρηματικού επάθλου \$10.000 σ' εκείνον που ανακάλυψε την αναισθησία, οι υποψήφιοι που υπέβαλλαν αίτηση αρχικά ήταν ο Horace Wells, ο William Morton και ο Charles Jackson. Στη συνέχεια εμφανίσθηκαν στο προσκήνιο και διάφορες άλλες ετερόκλητες προσωπικότητες, διεκδικώντας την πατρότητα της αναισθησίας, με αποτέλεσμα να υπάρξουν μακροχρόνιες διαμάχες και έριδες, που τελικά οδήγησαν στην απόσυρση της προσφοράς του Κογκρέσου, αλλά και σε προσωπικές τραγωδίες.

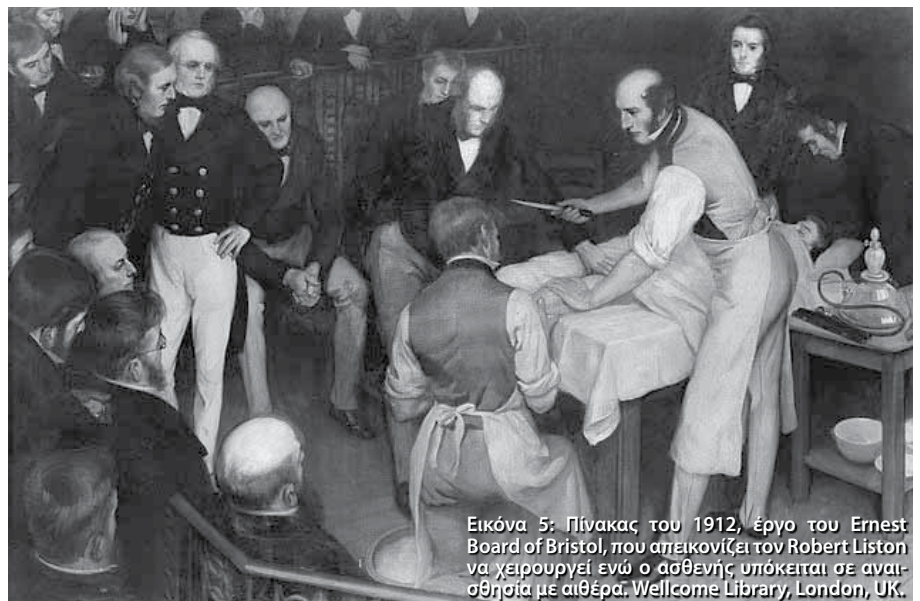
Ο Horace Wells προσπαθώντας

απελπισμένα να επιτύχει την αναγνώρισή του, οδηγήθηκε στην αυτοκτονία, ενώ ο Charles Jackson παραφρόνησε και εισήχθη σε ψυχιατρείο. Τέλος ο William Morton μετά από μακροχρόνιες δικαστικές διαμάχες όπου κατασπατάλησε την περιουσία του, πέθανε πάμπτωχος και ξεχασμένος. Η επιστημονική δικαιοσύνη όμως τελικά αποδόθηκε κι έτσι το 1864 η Αμερικανική Οδοντιατρική Ομοσπονδία (American Dental Association) εξέδωσε ψήφισμα, με το οποίο η τιμή της ανακάλυψης και εισαγωγής της αναισθησίας στις ΗΠΑ, αποδόθηκε στο νεκρό πλέον οδοντία-

τρο Horace Wells από το Hartford του Connecticut. Έξι χρόνια αργότερα, το 1870, ο Αμερικανικός Ιατρικός Σύλλογος (American Medical Association), σε σύνοδό του στην Washington, D.C., αποφάσισε ότι "η τιμή της ανακάλυψης της πρακτικής αναισθησίας ανήκει στον αποθανόντα Δρα Horace Wells από το Connecticut".

Για να κατανοήσει κανείς τι οφείλει η ανθρωπότητα στον Δρα Horace Wells, αρκεί να αναλογιστεί την ψυχοπνευματική κατάσταση ενός ασθενούς, αναμένοντας να υποβληθεί σε χειρουργική επέμβαση χωρίς αναισθησία. Το 1841 ο Δρ Alfred Velreau (1795-1867), ο μεγαλύτερος χειρουργός της Γαλλίας του 19^{ου} αιώνα, δήλωσε: "Το να αποφύγει κανείς τον πόνο στις χειρουργικές επεμβάσεις είναι μια χίμαιρα, που δεν μας επιτρέπεται στις μέρες μας να την αναζητήσουμε. Ένα τέμνον εργαλείο και ο πόνος στην επεμβατική Ιατρική αποτελούν δύο ιδέες, που ποτέ δεν παρουσιάζονται χωριστά στο μυαλό του ασθενούς, είναι δε απαραίτητο για εμάς τους χειρουργούς να παραδεχθούμε το συνδυασμό τους".

Χάρη στον Wells μόλις 3 χρόνια αργότερα, οι ασθενείς δεν ήταν πλέον καταδικασμένοι να συμπορευθούν με τον πόνο, το φόβο και την αιματοχυσία! **Η Χειρουργική πλέον σ' όλες τις εκφάνσεις της, άρχισε να βαδίζει με γοργά κι αποφασιστικά βήματα στη λεωφόρο της ανάπτυξης, "επ' ωφελείη καμνόντων" κατά τη ρήση του Ιπποκράτη!**

Εικόνα 5: Πίνακας του 1912, έργο του Ernest Board of Bristol, που απεικονίζει τον Robert Liston να χειρουργεί ενώ ο ασθενής υπόκειται σε αναισθησία με αιθέρα. Wellcome Library, London, UK.